

P Á L Y Á Z A T

az Integritási Hatóság által létrehozandó Korrupcióellenes Munkacsoport tevékenységében
való közreműködésre
(nem kormányzati szereplőket képviselő természetes személy tagként)

Alulírott **Sándor Tamás** (lakcím: _____ született: _____ anyja neve _____) jelen pályázat benyújtásával független, civil magánemberként jelentkezem az Integritási Hatóság által meghirdetett pályázati felhívásra (iktató sz.: IH-II/1/2022).

Matematikusi diplomám megszerzése (1979) óta folyamatosan az információ technológia (IT) iparágban dolgoztam idén nyárig, amikor nyugdíjba mentem. Tapasztalatokat szereztem mikro- és kisvállalkozási környezetben, dolgoztam multinacionális nagy cégeknél, majd az utóbbi 22 évben egy hazai tulajdonú közép vállalkozásnál. Számos tervezési, fejlesztési és üzembe helyezési projekt után, több mint két évtizede egyik fő feladatomból volt, hogy projektvezetőként és közbeszerzési szakértőként részt vegyek az EU és hazai forrású támogatások megszerzésében, majd a kapcsolódó projektek kivitelezésében. Ugyancsak kiemelten, döntéshozóként foglalkoztam a hazai közbeszerzési projektekre való ajánlatkészítéssel, a nyertes ajánlatok, majd projektek utógondozásával.

A fenti munkáim során mély és naprakész információkat szereztem a magyarországi pályázatok és közbeszerzési eljárások alakulásáról, a pályázat kiírói és beszerzői oldalának elvárásairól, valamint a pályázói/ajánlattevői oldal gondolkodásmódjáról, magatartásáról és használt módszereiről és megoldásairól. Tényleges ismeretem az IT környezetre vonatkozik (ami önmagában igen komoly méretű üzleti kört jelent), de meggyőződésem és információim szerint nagyon hasonló folyamatok zajlottak le és vannak ma érvényben szinte minden horizontális gazdasági területen.

Nem a felsőszintű, a tíz- és százmilliárdos nagyságrendű üzletekről és a hozzájuk kapcsolódó korrupcióról van tapasztalatom, hanem a vállalkozások jelentős részének mindennapi tevékenységét behálózó, mondhatni, hétköznapi korrupció mibenlétéről.

A Munkacsoport tevékenységi köréhez kapcsolódó munkásságom tényei:

- Még az EU csatlakozás előtti időktől kezdve, az idei évig folyamatosan pályázatok készítése és megvalósítása. Összesen 20 nyertes eszközbeszerzési és kutatás/fejlesztési pályázatban való közreműködés.
- A pályázatok vagy EU-s támogatásból (GVOP, KMOP, GOP, VEKOP, GINOP, GINOP Plusz), vagy pedig hazai forrásból (IKTA, SZVP, NKFIH, ITM és KKM szponzorációk) kerültek finanszírozásra.
- Napi ismeretek a pályázati portálok használatával kapcsolatosan (EMIR, FAIR, EPTK).
- Több száz közbeszerzési eljárásban való részvétel ajánlattevői oldalon.
- A közbeszerzési portálok (EKR, KEF, DKR, Fluenta, Ariba) ismerete és napi használata.

Tapasztalatom szerint az elmúlt 10-15 évben sajnos erősen romlott a támogatott pályázatok és a közbeszerzési eljárások lebonyolításának és az azokon való részvételnek a morálja. Azelőtt az volt az általános törekvés, hogy egy szakmailag és pénzügyileg minél tökéletesebben megírt pályázat – némi rásegítéssel – biztosan pozitív támogatási döntést nyerjen a pályázatot irányító hatóságtól. Beszerzések esetén pedig egy korrekt műszaki tartalmú és kedvező árazású közbeszerzési ajánlat elkészítése biztosíthatta, hogy az – ugyancsak háttér lobby igénybevételével – a legjobb legyen a versenyben. Az utóbbi időben azonban a pályázatok/ajánlatok tartalma és kidolgozottsága sokszor érdektelenné vált, csakis az előírt minimum követelményeknek való megfelelés a domináns. A legfőbb törekvés pedig az, hogy az ajánlattevői kör befolyásolásával és szűkítésével, másrészt a versenytársak pályázatának/ajánlatának érvénytelenné nyilvánításával legyen nyertes a beadott saját pályázat/ajánlat.

A beszerzői oldal is egyre inkább abban partner, hogy az eleve preferált szállító/kivitelező kerüljön az adott eljárásban győztesként kihirdetésre. Az iparágon belüli versenytársak tudják és elfogadják vagy beletörődnek abba, hogy egy meghirdetett beszerzésnek ki lesz a nyertese, ezért egy (egyre alacsonyabb) értékhatáron felül nincsen valós verseny a közbeszerzési piacon. Az így irányított, tényleges verseny nélküli helyzet leegyszerűsíti a közbeszerzési folyamatot és ezért ez jó a beszerzőknek, akik nem igazán érdekeltek az alacsony árak elérésében. Másrészt természetesen jó ez a nyertes szállítónak, aki jelentős profithoz juthat. Azaz ez egy win-win szituációnak tekinthető – csak éppen az adófizető állampolgárok kárára.

Ezek a piacszerű törekvések mindig valahol a megengedett legalitás szélén mozognak, a kiskapuk és lehetőségek maximális kihasználásával. Valamilyen törvényi hely alapján mindig meg lehet indokolni az ilyen tevékenységek jogosságát és elfogadhatóságát. Mégis összességükben és tömeges előfordulásuk miatt ezek az anomáliák komolyan eltérítik a piaci folyamatokat, korlátozzák a versenyt – azaz gazdasági korrupciónak tekinthetők.

Megítélésem szerint ez a korrupció jelentősen hátráltatja a hazai piaci szereplők versenyképességét. A pályázatokon és a közbeszerzési eljárások során szerzett jövedelem aránya az utóbbi 10 évben rendkívül magas mértékű lett számos magyar vállalkozás bevételében. A tényleges teljesítménykényszer hiánya, a „puha” pénzek könnyű és kontrolálatlan megszerzhetősége erősen visszaveti a vállalkozások rugalmasságát, rontja az innovatív eredményeken alapuló jövőképet és rendkívül káros vállalati morált eredményez.

Ehhez járul még további teherként, hogy több piaci szereplőnél megjelentek homályos háttérű új tulajdonosok. A vállalati dolgozók körében bizonytalanságot generál, és csak tovább rontja a vállalati teljesítményt a tulajdonosok át nem látható kapcsolati hálója és tevékenysége. Sokszor ugyanis az figyelhető meg, hogy a könnyen szerzett közpénzek nem a vállalkozásba kerülnek visszaforgatásra érték- és teljesítmény növelő eszközként, hanem osztalék formájában, harmadik félnek történő munkavégzés nélküli kifizetésként, vagy egyéb módon a tulajdonosokat gazdagítják.

A fenti – általam igen negatívnak, tévútra vezetőnek és ezért aggasztónak tartott – folyamatok ismerete a motivációja annak, amiért az Integritási Hatóság által meghirdetett pályázatra ezen jelentkezőt benyújtom.

A Korrupcióellenes Munkacsoport működéséhez az alábbi javaslatokat teszem:

- Szükséges áttekinteni a meglévő széles körben használt piactorzító gyakorlatok részleteit mind a különböző vállalati támogatási pályázatok, mind pedig a többféle formájú közbeszerzési eljárások tekintetében. Ehhez szükséges, hogy a Munkacsoport tagjainak az egyes pályázati és közbeszerzési portálok és adatbázisok adataihoz teljeskörű betekintési (read-only) joga legyen az eljárások értékelési fázisának kezdetétől.
- Már annak is komoly gátló hatása van, ha az érdekeltek számára ismertté válik, hogy egy külső szervezet folyamatosan ellenőrzi a folyamatokat. Ha pedig sikerülne gyorsan azonosítani és széleskörben publikálni az eljárások során napi szinten használt versenyellenes praktikák felderített módszereit, az nagy valószínűséggel alapvető és azonnali változást eredményezhet. A pályázattal és a pályázók számára ugyanis komoly visszatartó erőt jelent, ha nyilvánvalóvá és mindenki számára ismertté válik a megszokott kiskapuk használata.
- Természetesen a felderítő/elemező/megismerő/publikáló ciklust folyamatosan életben kell tartani és frissíteni szükséges a módszereket, hiszen a visszaélések résztvevői igen rugalmasan tudnak alkalmazkodni: ha egyik kapu bezárul, keresnek újabbat.
- A publikált eseteknek napi aktualitással kell bírniuk. A több évvel azelőtti tények ismertetése a rendszer avultságát tükrözi és nem bír jelentős visszatartó hatással.
- Mindehhez folyamatosan figyelni kell az pályázati és közbeszerzési portálokat, elemezni szükséges az egyes friss projektek pályázati kiírásait, a beérkező pályázatok és ajánlatok tartalmát. A nagy számság miatt ez nem egyszerű feladat, de a piaci- és sajtó-visszhangok alapján hatékony mintavételezés megvalósítható.

- Szankciókat kellene javasolni olyan aránylag egyszerűen szűrhető esetekre, mint például, hogy egy adott intézménynél mindig ugyanaz a szállító a nyertes (pedig többen tudják ugyanazt ajánlani), vagy pl. a szállítói háttéralkukat jelző, eleve vesztesnek szánt „kamu” ajánlatok megtétele.
- Az egyszerűbb szankciók hatásosabbak lehetnek, mint a komoly büntetésekkel való fenyegetés. A jogi eljárások hosszúak és nehézkesek, továbbá legtöbbször azt a feltételezést szülik, hogy azok úgymint csak bizonyos szempont alapján kiválasztott szereplőkre vonatkoznak. Olyan egyszerű szankció, amely pl. a következő néhány ajánlatadásból való kizárással fenyeget, gyakran sokkal célravezetőbb.
- Át kellene tekinteni az eljárásokban megadott alkalmassági feltételek (gazdasági/pénzügyi és műszaki) teljesítésének szokásos kiskapuit. Értékelni szükséges a közös ajánlattevők szerepének, az alvállalkozói láncolatoknak, a külső erőforrás igénybevételének (kapacitás biztosításnak) a tényleges szerepét. Az ilyen összefüggések ugyanis sokszor azt leplezik, hogy tényleges munkavégzés és szakemberek hiányában is vannak a projekteknek haszonélvezői.

A fenti javaslatok megvalósításában az alábbi területeken tudnék – talán hasznosan – személyesen közreműködni:

- Az én megközelítem alapvetően a korrupció „alulnézeti” aspektusa. Nem tartanám feleslegesnek, ha ilyen szemléletű tagja is lenne a Munkacsoportnak.
- A támogatott pályázatok terén jól ismerem a különböző pályázati cégekkel való együttműködési folyamatok gyakorlatát. Tudom melyek a konzorciális és az egyéni pályázatok előnyei és hátrányai. Ismerem az eszközbeszerzések és K+F pályázatok lehetőségeit, kiskapuit, az elszámolásoknál alkalmazott megoldásokat. Mindez segíthet a gyanús esetek azonosításában és kiszűrésében.
- A közbeszerzési eljárások esetén élő gyakorlati ismereteim vannak a közbeszerzési portálokkal kapcsolatosan. Jártas vagyok az adatbázisok kezelésében, az adatbányászatban. Segíteni tudok a szokásostól eltérő viselkedésű projektek azonosításában, a projektek kivitelezési anomáliáinak szűrésében.
- Mind a támogatási pályázatok, mind pedig a közbeszerzési ajánlatok készítése terén ismerem a tipikusan használt praktikákat. Van tapasztalatom a sokszor használt túlárak felismerésében, illetve az ezeket alátámasztó és megalapozó ajánlatadások, piaci hatástanulmányok bonyolításában.
- A kiszűrt adatokból összesítő statisztikák és egyedi elemzések készítését, és azok prezentációját is készséggel el tudom végezni.

Budapest, 2022. november 21.

— — — — —
Sándor Tamás

Mellékletek:

- pályázati adatlap
- a Munkacsoport tagjának javasolt személy nyilatkozata
- aláírt szakmai önéletrajz